

Verslag Programmateam GMT (inclusief bijlage)

Datum: Donderdag 7 december
 Locatie: The Raw Milk Company, De Lutte
 Aanwezigen: Arend Jan Compagner (Borne), Anouk Albers (Haaksbergen), Iris Lansink (Hengelo), Bert Knol (Waterschap), Ronald vd Veen (Rijssen-Holten), Michael Kok (Twenterand), Ronald Krabbenbos (Landschap Overijssel), Gerard Sluiskes (Wierden), Paul Reinerink (Almelo), Maarten Visscher (Almelo/GMT), Jorieke Adolfsen (GMT), Anouk Alberts (Haaksbergen)

0. Presentatie IBP-opdracht Rand- en landbeheer door Leo Uittenboogaard

Voorafgaand aan de vergadering geeft Leon Uittenboogaard van Landschap Overijssel een toelichting op het project Rand- en Landbeheer dat uitgevoerd wordt onder het programma Ecosysteemdiensten van het IBP. De resultaten (en kennis) uit dit project zullen op termijn opgenomen worden in de uitvoering van het project Twente Bloeit.

Leon roept de vraag op of de opdracht niet te eng gedefinieerd is en breder getrokken moet worden naar groen/blauwe dooradering. Hiervoor heeft MARB een uitvraag gedaan onder gemeenten m.b.t. wat aan maatregelen gepland en geprogrammeerd staat. Bijna van alle gemeenten kwam er informatie binnen; kwaliteit info varieert van summier tot zeer uitgebreid. Hiermee kan een beeld geschetst worden wat stand van zaken is, waar overeenkomsten bestaan en waar verschillen. Optie is kaart te maken van landschapselementen in meest brede zin om zicht te krijgen op witte vlekken en kansen, een soort wensstructuur, een kansenkaart voor ecologie en cultuurhistorie (en hoe te beheren). Eerder presenteerde Marb bij Erve Peeze in Bornebroek een menukaart rondom het inzaaien van akkerranden. Dat wordt vanzelfsprekend meegenomen maar de opdracht zou in principe breder kunnen worden getrokken (budget 20.000,- uit IBP – gelden).

Het programmateam stelt dat het belangrijk is om opdracht compact te houden, eindproduct moet relevant zijn voor gemeenten, niet doortrekken naar een fase 2. De op te leveren kaart moet witte vlekken in beeld brengen en een verdieping geven (*op perceelsniveau?*) op de bestaande kaarten (en visies). Gemeente Borne laat momenteel een kaart maken met wensstructuren, legt investeringsmogelijkheden in landschap bloot. Vraag is nu waar gemeenten behoefte aan hebben? Uiteraard matchen visies niet allemaal met elkaar. De gemeente Rijssen-Holtten heeft juist prioriteitsgebieden 'losgelaten'. Vragenlijst wordt nog in december uitgestuurd, verzoek is hiervoor een Teamsoverleg per gemeente te organiseren. Wellicht goed om hierbij een collega 'groen' uit te nodigen. De basiskwaliteit Natuur wordt vanzelfsprekend meegenomen. Er is ook nog aanvullend budget vanuit het Nationaal Landschap zodat wellicht een goede verdieping kan worden gemaakt. De basis die voor Salland is gelegd dient als basis voor deze opdracht.

In februari 2024 wordt het concept onderzoeksverslag aan GMT gepresenteerd. Ilse vraagt dit tijdig aan te kondigen, zodat collega's intern kunnen worden geïnformeerd.

1. Opening

Voorzitter Paul Reinerink opent de vergadering en heet een ieder van harte welkom. Het programmateam is vandaag te gast bij de Raw Milk Company. Een mooi voorbeeld van een 'korte keten-benadering' en een nieuw verdienmodel in een nichemarkt. Zij leveren wekelijks 30.000 liter (!) aan rauwmelkse gefermenteerde producten aan de consument.

- Er wordt aangedragen dit soort locaties vaker te bezoeken volgend jaar. Jorieke neemt dit mee in de organisatie van de bijeenkomsten.

Ilse brengt het initiatief Twentse Bouwboeren naar voren, gemeenten hebben uitnodiging ontvangen om intentieverklaring te ondertekenen om dit initiatief te 'onderzoeken'. Enschede heeft een stedenbouwer die uitwerkt hoe het initiatief Twentse Bouwboeren gevuld kan worden. Twentse Bouwboeren staat ook bij het regio-overleg Circulariteit en Afval op de agenda. Paul heeft bijeenkomst bijgewoond over silphie producten. Wordt door Stichting Pioneering aangejaagd.

De vorige keer stond een presentatie van de Twentse Bouwboeren op de agenda. Eric Kleissen heeft de vrijheid genomen om de nieuwe governance van de Land Bouwers te presenteren. De Twentse Bouwboeren is ook even aan de orde gekomen maar niet in verdiepende zin. In het regulier overleg dat Jorieke had met de Twenteboard kwam dit initiatief ook naar voren. Daarbij zijn ook de nodige vragen gesteld zoals: hoe gaan wij landschap technisch om met uit te voeren pilots en hoe raakt dit aan PPLG – initiatieven. Wat is bijvoorbeeld de businesscase van het landschap en wat is de businesscase van de keten? In dit geval van boer tot bouw en consument. Volgens de Twenteboard komt er € 2,2, mln uit oude regiodeal vrij o.a. voor de Land Bouwers en voor de Twentse Bouwboeren. Onduidelijkheid over convenant dat aan deelnemers is voorgelegd. Mail Hengelo bij verslag voegen (bijlage). Vraag is waar geld uit oude regio deal blijft.

Jorieke spreekt 8 dec. verder met Janneke Paalhaar hierover, een van de trekkers van dit initiatief. Besloten wordt om een groep te formeren om te kijken waar het initiatief koppelt aan de gemeentelijke opgaven. Iris, Bert, Anouk en Jorieke maken hiertoe een afspraak.

- Anouk Albers (gemeente Haaksbergen) met o.a circulariteit in werkpakket stelt zich voor.

2. Vaststelling agenda

De agenda wordt zonder wijziging vastgesteld.

3. Mededelingen

- Terugkoppeling kennisdag 29 november

Interessante bijeenkomst, presentatie aanpak centrumplein De Lutte, bewustwording bij uitvoerders over vergroenen neemt toe. Gemeente Losser zet opdrachten nu meer integraal uit, met aandacht voor biodiversiteit, hanteren hiervoor gedachte van NL-Green label. Workshop waren van goede kwaliteit. Aandachtspunt is aantal adviseurs in relatie tot aantal ambtenaren. Dit gold als laatste bijeenkomst die door Marb onder IBP werd georganiseerd (IBP-kennisagenda).

- Aanvraag Twente Bloeit

Aanvraag wordt december door Provincie behandeld. Kwestie financiering van deelnemers die niet bijdragen, opties worden volgende GMT- overleg voorgelegd.

Ronald geeft aan dat Salland succesvol aanbod aan Rijk gedaan. Vraag is of wij vanuit Twente een aan Salland vergelijkbare eenheid richting Rijk kunnen presenteren.

- Agroforestry Programma Overijssel

Jorieke licht toe. Vanuit het Nationaal programma Agroforestry is dit initiatief ontstaan. Jorieke heeft een afspraak met Janneke Paalhaar om dit te bespreken. Het gaat met name over het creëren van bewustwording, het delen van kennis en inspiratie te bieden aan boeren die willen omvormen. Ronald Krabbenbos vult aan dat er zeer inspirerende bijeenkomsten zijn verzorgd, o.a in Radewijk. Er wordt een sponsorbijdrage gevraagd van 15.000 euro. Vanuit GMT/GKT is het niet gebruikelijk initiatieven te sponsoren. Het is wel gebruikelijk kennis te delen. Voorstel is dit niet te subsidiëren en evt. op termijn te laten samenwerken onder Twente Bloeit te scharen (mocht de dienstencatalogus zijn uitgebreid met agroforestry systemen). Janneke Paalhaar te vragen initiatief in een volgend GMT-bijeenkomst te presenteren.

- Terugkoppeling ecosysteemoverleg Twenteboard

Jorieke heeft met Koen Olde Hanter van de Twenteboard gesproken. Dit overleg vindt regulier plaats vanuit NovelT en vanuit GMT. Jorieke vertegenwoordigt dus beide stichtingen (die elkaar overigens in zijn geheel niet bijten).

- Koen heeft het 'oude idee' van Paul gepresenteerd. De schijf van 5 van regionale korte ketens met als doel om de regionale economie en gezondheid te bevorderen.
- Daarnaast is er veel gesproken over de businesscase voor de bouw en voor de boeren aangezien er nog factor 10 meer mais en meer gras van percelen wordt afgehaald. Natte teelten gaan bijvoorbeeld niet samen met weidevogels. Aan isolatiemateriaal is ongeveer 2 miljoen m² (biobased) nodig. Kan dat geleverd worden met 10.000 ha? Zijn er al LCA's beschikbaar van de biobased materialen? Zijn alle verwerkingstechnieken al opgeschaald? Etc.

Koen wordt uitgenodigd voor presentatie in een volgend GMT-overleg.

4. Notulen vorige bijeenkomst (bijlage 2)

- Tekstueel: geen opmerkingen.
- Naar aanleiding van:
 - Jorieke heeft contact opgenomen met Wimjoost Licht over de evaluatie. Stichting Groene en Blauwe diensten gaat een samenwerkingsovereenkomst aan met Boeren voor natuur Overijssel. De veldwerkers worden samengebracht. Ook gaat men zich richten op de deelgebieden van het PPLG. In hoeverre de Provincie iets heeft gedaan of nog gaat doen met het advies van Wimjoost is nog onduidelijk. De Provincie heeft wel oren naar de geschetste onafhankelijke rol van de collectieven.

5. Terugkoppeling bestuurlijk overleg inclusief governance en uitvoeringsprogramma 2024 en 2025

- Bestuurders over algemeen positief. Blij met de toelichting op het stuk. Het stuk kwam nogal 'groot' over, terwijl het voorstel is om van de GMT een 'ambtelijke' kennisdelingsclub te maken (een soort regionaal peer – to – peer platform). Goed om toch een governance stuk te hebben anders was het bestaande initiatief doodgebloed. Bestuurders nemen een positieve grondhouding over het stuk aan. De governance dient ingevuld worden in het publieke domein. Eerder was GKT meer marktgestuurd maar nu staat de ambtelijke omgeving centraal. Waar hebben zij behoefte aan in het licht van alle opgaven in het buitengebied? De stichting wordt hiermee faciliterend aan de ambtenaren (en bestuurders).
- Stukken waren uiteraard te laat voor besluitvorming.
- Hengelo, Borne en Hellendoorn waren helaas afwezig.
- Discussie over het waken dat geen zaken dubbel gedaan worden en/of te verbeteren. GMT beperken tot kennisorganisatie van waaruit het mogelijk is projecten uit te voeren met middelen die extra zijn op de eigen gemeentelijke organisatie (TwenteBloeit was een mooie bijvangst!).
- Bestuurders nemen een grote versnippering waar, goed dat GMT de positie inneemt als ambtenarennetwerk, thematisch en vanuit de inhoud (en als terugvaloptie). Kritisch op verschillende initiatieven in het ecosysteem, zoveel projecten, initiatieven, stichtingen

werkt over het algemeen contraproductief. Een thematische samenwerking is landschapstechnisch ook een meerwaarde. Er wordt gesproken over een stuk verdieping over de gebiedstafels heen. In de PPLG/GGA wordt al een bestuurlijke structuur gecreëerd. Daarom is er geen behoefte aan bestuurlijke drukte rondom de GMT. Wel is het fijn om 1 x per jaar een update te ontvangen van alle activiteiten en een excursie te organiseren. Het PPLG/GGA kan als agendapunt worden voorbereid om dit tijdens toekomstige programmateams aan de orde te laten komen. Alleen zaken die behoefte hebben aan een 'regionale review'.

- Belangrijk is de uitbreiding naar 14 gemeenten. Kijk ook naar 'Samen werkt beter' en relatie tot De Land Bouwers.
- Belangrijk is ook dat het initiatief niet besluitvormend is. Dit wordt over het algemeen al gedaan in andere gremia. Eventuele gezamenlijke (overstijgende) projecten komen toch in de afzonderlijke colleges terecht.
- Het uitvoeringsplan dient te veranderen in een jaarplan. De activiteiten zoals beschreven zijn interessant. Ook de financiële paragraaf wordt verder uitgewerkt. Daarnaast zal er als bijlage een goede rolbeschrijving voor een procescoördinator dienen te komen. Coördinator aan te nemen vanuit het publieke domein die verbinding heeft met de gebiedstafels en overstijgende thema's ophaalt bij gemeenten.
- Memo moet licht worden aangepast en dus besluitrijp gemaakt worden in overleg met programmateam en GMT-bestuurders die er niet waren separaat informeren. Stuk wordt gemeenten voorgelegd voor besluit. Gerard helpt mee herschrijven document. Memo wordt nogmaals rondgestuurd voor commentaar. Notulen bestuurlijk overleg als bijlage meesturen met de nieuwe governance.

6. VAB Twente breed

Provincie gaat nu VAB-beleid maken met drie GGA-gebieden, Paul vraagt waarom niet weer een VAB-pact wordt opgezet? Kopgroep pakt dit op: Michael Kok, Gerard en (vraag) Maarten Nieboer. Opdracht hiervoor dient duidelijk beschreven te worden.

7. Rondvraag

Nogmaals aandacht voor jaarbijdrage 2024 en de vraag of de factuur in 2023 of 2024 moet worden aangeleverd. Iedere gemeente wordt hierover individueel benaderd.

Afgesproken is dat het Waterschap en Landschap gaan bijdragen in kind. Er wordt hierover nog een aparte afspraak gemaakt. Deze twee organisaties wordt gevraagd om voor hetzelfde bedrag dat gemeenten betalen water/landschapskennis aan te leveren in de vorm van een masterclass.

8. Sluiting

Paul dankt iedereen en sluit de vergadering.

Niet behandeld omwille van de tijd:

- *Online omgeving voor kennisdeling. In de komende periode wordt de website achter de schermen gevuld met documenten, ook uit het IBP.*
 - *Vergaderplanning, vooruitlopend op het governancebesluit wordt er in de komende week alvast een vergaderplanning verstuurd.*
-

De Raw Milk Company verzorgt aan het eind van de bijeenkomst nog een korte rondleiding met toelichting op het bedrijf.

Bijlage: email Enschede inzake bouwboeren

Van: Tim Bachmayer <t.bachmayer@enschede.nl>

Verzonden: woensdag 29 november 2023 14:39

Aan: A.Compagner@borne.n; w.pasman@hofvantwente.nl; j.lamain@haaksbergen.nl; m.nieboer@hofvantwente.nl; Lansink, Iris <iris.lansink@hengelo.nl>

Onderwerp: Re: Twentse bouwboeren

Dag Allen,

Via mijn collega Jan van der Steege kreeg ik de onderstaande mailwisseling doorgestuurd omtrent het tekenen van de intentieovereenkomst van Twentse Bouwboeren. Enkele maanden geleden hebben wij zelf als gemeente Enschede de intentieverklaring getekend. Wij hebben echter niet de intentieverklaring getekend zoals Twentse Bouwboeren hem zelf heeft opgesteld.

Ik heb destijds samen met onze juristen een aangepaste versie opgesteld waarin wij aangaven dat wij als gemeente Enschede de biobased waardeketen volledig steunen, maar ook nog niet weten wat exact de rol van een gemeente hierin is. Onze intentie die wij dus hebben uitgesproken is "Wij steunen als gemeente de biobased waardeketen en zien hiervan vele voordelen voor zowel de agrarische sector als ook bouwsector. Om deze reden zullen wij een onderzoek starten omtrent de (on)haalbaarheden voor een gemeente binnen het stimuleren van de biobased waardeketen". Hiermee branden wij ons niet aan eventuele kwantitatieve hoeveelheden te realiseren biobased bouwwerken (wij bouwen immers niet zelf).

Voor dit onderzoek heb ik een excelbestand aangemaakt (zie bijlage, Document. AUB niet buiten de organisatie delen i.v.m. namen van collega's!) en processtructuur voor het onderzoek. Het onderzoek gebeurt samen met de stakeholders die ook de intentieovereenkomst hebben getekend (boeren, bouwer, verwerkers, producenten, banken, landschapsorganisaties etc..), maar ik ben momenteel ook bezig om bij elke Twentse gemeente een sparringpartner te zoeken zodat we 1 document kunnen opstellen waar wij als Twente profijt van hebben (ook in het kader van de regiodeal). Evenzo wil ik jullie / resterende Twentse gemeentes meenemen in hoe wij de intentieverklaring hebben getekend.

Gister ben ik in contact gekomen met de desbetreffende projectleiders/medewerkers van gemeente Oldenzaal en Lossler die zich ook willen aansluiten aan dit initiatief. Het lijkt mij een goed idee om met (de desbetreffende adviseurs die dit zouden willen oppakken van) alle 14 gemeentes eens een overleg in te plannen in hoe wij elkaar kunnen helpen binnen het thema circulariteit/biobased waardeketen.

Ik ben ook benieuwd of jullie collega's hebben op dit vlak bij gemeente: Dinkelland, Wierden, Hellendoorn, Rijssen-Holtten, Almelo & Tubbergen. In ieder geval bedankt voor de reactie en ik hoop dat jullie iets hebben aan die van mij.

Met vriendelijke groet,

Tim Bachmayer Adviseur Stedenbouw & Ketenregisseur Biobased Gebiedsontwikkeling